

УДК 339

DOI: 10.30857/2786-5398.2023.5.5

Олександр А. Федірко

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

**РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ТОРГІВЛІ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ:
ФІНАНСОВИЙ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ**

Дослідження присвячено взаємозв'язку фінансового та інноваційного аспектів з розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках. Мета дослідження полягає у визначенні інноваційного та фінансового аспектів в розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках шляхом розкриття їх взаємозв'язку та визначення ризиків. В роботі запропоновано систему формування ризиків при розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках з урахуванням фінансового та інноваційного аспектів. Цифрові технології є ядром фінансових послуг, в свою чергу, цифрові технології взаємодіють з інноваціями шляхом розвитку хмарних сервісів, штучного інтелекту, блокчейн-технології та ін. Впровадження та використання фінансових послуг завдяки інноваціям та цифровим технологіям значно підвищує якість обслуговування в цифровій торгівлі на глобальних ринках. Також, варто зазначити, що в сучасних умовах цифровізації життя інновації та цифрові технології є глобальним явищем забезпечення економічної стабільності. З'ясовано, економічні, соціальні та інфраструктурні ризики виникають в сфері розвитку глобальних ринків. В той час, як симбіоз ризиків глобального ринку та розвиток цифрової торгівлі зумовлюють виникнення їх нових типів, а саме: соціально-економічних, соціально-інфраструктурних або інфраструктурно-економічних. В дослідженні виявлено переешкоди розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринків які проявляються через фінансовий та інноваційний аспекти. Діяльність, пов'язана із розвитком цифрової торгівлі на глобальних ринках в розрізі фінансового та інноваційного аспектів, найчастіше блокується внутрішніми бар'єрами, пов'язаними з фінансовими обмеженнями та людським фактором. Ключовим принципом розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках має стати досягнення балансу забезпечення вільного обміну інформацією та захищеності приватного життя, що в умовах сучасних реалій є складним завданням.

Ключові слова: *цифрова економіка; розвиток; інновації; фінансові послуги; цифрові технології.*

Oleksandr A. Fedirko

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine

**DEVELOPMENT OF DIGITAL TRADE IN GLOBAL MARKETS:
FINANCIAL AND INNOVATIVE ASPECTS**

The study is devoted to the relationship between financial and innovative aspects of the development of digital trade in global markets. The purpose of the study is to determine the innovative and financial aspects in the development of digital trade in global markets by revealing their relationship and identifying risks. The work elaborates on the system of risk formation in the development of digital trade on global markets, taking into account financial and innovative aspects. Digital technologies are the core of financial services, in turn, digital technologies interact with innovations through the development of cloud services, artificial intelligence, blockchain technology, etc. The adoption and use of financial services through innovation and digital technologies significantly improves the quality of service in digital commerce in global markets. Also, it is worth noting that in the modern conditions of digitization of life, innovations and digital technologies are a global phenomenon of ensuring economic stability. It has been clarified that economic, social and infrastructural risks arise in the field of development of global markets. While

the symbiosis of global market risks and the development of digital trade lead to the emergence of their new types, namely: socio-economic, socio-infrastructure or infrastructure-economic ones. The study identified obstacles to the development of digital trade on global markets, which are manifested through financial and innovative aspects. Activities related to the development of digital trade in global markets in terms of financial and innovative aspects are often blocked by internal barriers related to financial limitations and the human factor. The key principle of the development of digital trade in global markets should be the achievement of a balance between ensuring the free exchange of information and the protection of private life, which in the conditions of modern realities is a difficult task.

Keywords: *digital economy; development; innovation; financial services; digital technologies.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах впровадження цифровізаційних змін в бізнес середовище стає зрозумілим що інтернет революціонізує міжнародну торгівлю. Світова організація торгівлі (далі- СОТ) пов'язує розвиток традиційної торгівлі з поточною технологічною революцією і як наслідок ширше розповсюдження цифрової торгівлі.

Інтернет речей, штучний інтелект, та технологія-блокчейн мають потенціал до сприяння розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках. Торгівля технологічними, інноваційними продуктами реформує сучасний світ. Розвиток продуктів інформаційних технологій відбувається через потокові платформи.

Цифрова революція, незалежно від поточної напруженості в торгівлі, за рахунок зниження трансакційних витрат повинна забезпечити загальне зростання світової торгівлі. Цифрові технології збільшують сервісну складову комерції. У результаті СОТ [9] очікує, що торгівля послугами становитиме 25% світової торгівлі у 2030 році порівняно з 21% у 2016 році.

Цифровізація економіки може порушити міжнародні виробничі ланцюги виробництва. Інтернет помітно знижує витрати на координацію завдань, розподілених між країнами. Це може призвести навіть до певного переміщення виробництва.

3D-друк може певною мірою замінити традиційні методи виробництва, зменшуючи потребу у зовнішньому виробництві та складанні, кількість етапів виробництва та потребу в інвентаризації, складуванні та розповсюдженні [9].

Цифрова революція може перерозподілити порівняльні переваги країн: якість цифрової інфраструктури, розмір ринку, чинне законодавство, зокрема щодо захисту інтелектуальної власності. У цьому контексті енергетична інфраструктура є життєвою важливою для розвитку сектора економіки з інтенсивним використанням цифрових технологій.

Вибух цифрової ери зумовлює розвиток проблем для міжнародної співпраці. Захист споживачів та їх персональних даних, ризики кібератак і захист інтелектуальної власності вимагають дій державних органів. Відмінності в національних нормах можуть створити проблеми сумісності між країнами.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Проблематикою розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках останні роки починаючи з пандемії розглядають науковці, практики та вчені з різних країн світу. У цьому дослідженні аналіз публікацій в сфері міжнародної торгівлі здійснювався під двома кутами зору – через призму інноваційного та фінансового її аспектів. Сучасні тренди розвитку глобальних ринків розкрито у дослідженнях таких вчених, як S. Grimsley [2], Л. Білецька, В. Савич, О. Білецький [6] та ін. Особливої уваги також заслуговують дослідження проблем розвитку цифрової торгівлі та цифрової трансформації, розкриті у працях М. Науменка, Н. Валявської, М. Саєнсус,

В. Нікітюк, О. Птащенко, А. Салюк [3], Y. Penga та T. Changqi [4]. Окрім того, для досягнення мети дослідження автором було вивчені праці таких вчених як О. Десятнюк, В. Муравський, О. Шевчук, М. Олексійв [1], В. Мозгова [7], М. Окландер [8], А. Слобода та Н. Скоробогатова [10], в яких розкрито питання фінансового та інноваційного інструментарію розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках.

Таким чином, всі вищезгадані аспекти розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках потребують поглибленого дослідження. В розрізі впровадження інноваційних технологій та фінансових послуг з урахуванням умов цифровізації наразі є актуальним питанням, що дозволило сформулювати тему дослідження та визначити його мету.

Мета дослідження полягає у визначенні інноваційного та фінансового аспектів розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках шляхом розкриття їх взаємозв'язку та визначення характеру відповідних ризиків.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) в умовах сьогодення є засобом для подолання посткризової епохи та сприяння сталому розвитку. Попри це, вони також відіграють роль в трансформації традиційної торгівлі сприяючи її розвитку та цифровізації. Ре-позиціонування бізнесу та впровадження інновацій також відбувається завдяки ІКТ.

Насьогодні для розвитку цифровізації нагальним питання є розповсюдження Інтернету. Важливо розробити модель дешевого передплаченого доступу до Інтернету для країн, що розвиваються та країн, які наразі відстають за темпами діджиталізації. Швидкий розвиток мобільних технологій і широке впровадження мобільних пристроїв розширюють можливості для багатьох груп з низькими доходами, відкриваючи підприємницькі можливості та полегшуючи доступ до глобальних ринків.

Доступ до швидкісних та надійних Інтернет-з'єднань має першочергове значення для створення ефективних платформ електронної комерції та телекомунікаційних послуг для малих і середніх підприємств у країнах, що розвиваються. У той час як у розвинених країнах Інтернет стає рушійною силою торгівлі, цифровий розрив з країнами, що розвиваються, досягає значущого, навіть, тривожного рівня. Низький рівень проникнення Інтернету в країнах, що розвиваються, і ймовірність того, що вони безнадійно відстануть від реалій сучасних глобальних ринків, змушує використовувати мобільні технології інноваційними способами.

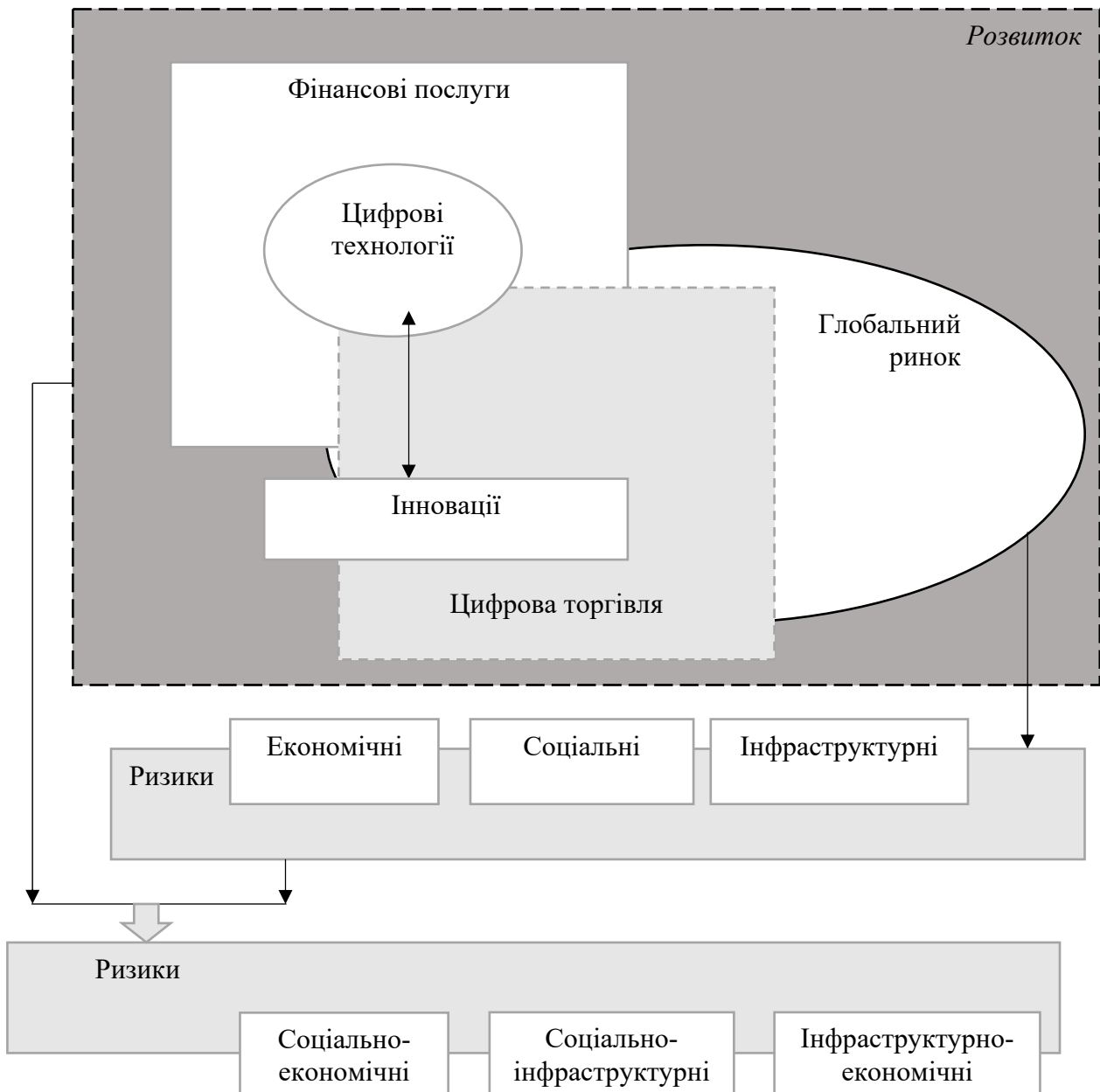
Незважаючи на переваги ІКТ для розвитку міжнародної торгівлі, вони також створюють певні ризики (рис. 1). Адже лише саме впровадження технологій є недостатнім, проте разом з фінансовими послугами, інноваціями та маркетинговими інструментами є можливість створити сприятливі передумови для розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках.

Окрім того, створення технологічних платформ є необхідною умовою для забезпечення розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках та вимагає стратегічного мислення щодо сталого використання ІКТ. Необхідно постійно вдосконалювати цифрові технології та підтримувати безпеку цифрових систем. Окрім проблеми лібералізації торговельного потенціалу країн, що розвиваються, також варто звернути увагу на забезпечення, щоб ІКТ виступали в якості сприяння для бізнесу та не збільшували прірву між країнами з високим і низьким доходом.

Таким чином, виходячи з рисунку, можна зробити висновок, що цифрові технології є ядром фінансових послуг, в свою чергу, цифрові технології взаємодіють з інноваціями шляхом розвитку хмарних сервісів, штучного інтелекту, блокчейн-технології та ін. Впровадження та використання фінансових послуг завдяки інноваціям та цифровим технологіям значно підвищує якість обслуговування в цифровій торгівлі на глобальних

ринках. Також, варто зазначити, що в сучасних умовах цифровізації життя інновації та цифрові технології є глобальним явищем забезпечення економічної стабільності.

Як видно, з рис. 1, економічні, соціальні та інфраструктурні ризики виникають в сфері розвитку глобальних ринків. Проте, варто звернути увагу що розвиток глобального ринку взагалі впливає на розвиток цифрової торгівлі, тому посилення того чи іншого бар'єру призводить до виникнення симбіозних ризиків: соціально-економічних, соціально-інфраструктурних або інфраструктурно-економічних.

Джерело: побудовано автором на основі [1–4, 6, 7].

Рис. 1. Система формування ризиків у процесі розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках (авторське бачення)

Розвиток цифрової торгівлі на глобальних ринках повинен відбуватись в супроводі з поліпшенням клімату на фінансовому ринку. Це пов'язано з перевіркою даних кількісних моделей учасників глобального фінансового ринку, здатних призвести до неправильних рішень та підвищення рівня ризиків фінансової стабільності.

Також, варто зазначити, що сьогодні, зростає роль світових фінансових центрів, посилюються процеси транскордонної консолідації бірж, позабіржових систем, розрахунково-клірингових та депозитарних організацій, а також інших учасників глобальної фінансової інфраструктури.

Впровадження цифрових технологій забезпечує фінансові можливості шляхом зниження витрат, кастомізації послуг, зміни традиційного ринку на цифровий. Інновації підвищують якість та ефективність проведення фінансових послуг. До того ж інноваційно активні компанії є більш конкурентоспроможними у порівнянні з традиційним бізнесом. Так, потужні глобальні цифрові компанії радикально трансформують свої ринки під цифрові платформи майбутнього. Враховуючи загальний тренд до стандартизації фінансових продуктів в даний час формуються необхідні підстави для упровадження платформних рішень застосування фінансових продуктів. При цьому провідним критерієм успіху стає зниження сукупних витрат, що безпосередньо впливають на споживчі властивості товару.

Для розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках, на думку автора дослідження існують перешкоди які проявляються через фінансовий та інноваційний аспекти (таблиця 1).

Таблиця 1

Перешкоди для розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках

	Фінансовий аспект	Інноваційний аспект
Зовнішні бар'єри	Волатильність валюти спричиняє нестабільність фінансової системи	Нормативні обмеження спричинені відсутністю стандартів для впровадження інноваційних технологій
	Відсутність державної підтримки з боку фінансування розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках	Перевага віддається традиційним технологіям через цифрову необізнаність
	Недостатність фінансування цифрових рішень	Відсутність інформації про результативність впровадження інновацій
	Недостатній рівень фінансової безпеки	Недостатній розвиток інноваційної інфраструктури
Високий рівень ризиків		
Внутрішні бар'єри	Висока вартість проектів з розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках	Недостатня кваліфікованість персоналу в сфері упровадження інновацій
	Недостатнє фінансування проектів з розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках	Відсутність досвіду персоналу в сфері інноваційних технологій
	Високі витрати на експлуатацію систем, що використовують цифрові та інноваційні технології	
	Досвід успішного розвитку цифрової торгівлі без залучення додаткового фінансування	Досвід успішного розвитку цифрової торгівлі без впровадження інновацій

Джерело: виокремлено автором на основі [1; 2; 7].

Діяльність пов'язана із розвитком цифрової торгівлі на глобальних ринках в розрізі фінансового та інноваційного аспектів, найчастіше блокується внутрішніми бар'єрами, пов'язаними з фінансовими обмеженнями та людським фактором. При аналізі окремих бар'єрів фінансові обмеження виходять на провідні місця. Наявність у компанії експорту несуттєво диференціює бар'єри розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках.

На глобальному фінансовому ринку бізнес зустрічається з бар'єром у вигляді наявності негативного досвіду у компанії або відчуває дефіцит цифрових рішень і слабку захищеність цифрових технологій від незаконних посягань.

Міжнародні фінансові організації та національні регулятори приділяють особливу увагу підходам допуску організацій до надання транскордонних послуг. Екстериторіальний характер надання фінансових послуг на глобальному фінансовому ринку створює умови для розвитку регуляторного арбітражу.

Висновки. Проблема нівелювання ризиків у процесі цифровізації глобальних ринків може бути ефективно вирішена за умови реалізації системного підходу в сфері правового регулювання ІКТ, де держава може взяти на себе функції оптимізації, синхронізації та забезпечення цифрової безпеки торговельно-економічних та фінансово-розрахункових операцій. Враховуючи низький рівень довіри між господарюючими суб'єктами на глобальному ринку, а також недостатню розвиненість горизонтальних комунікацій, регуляторні норми повинні закріплювати найбільш значущі умови і принципи реалізації правовідносин в сфері ІКТ, а також сприяти розвитку саморегулювання та збільшення довіри серед учасників цифрової економіки. Основним фактором, що перешкоджає розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках, є невизначеність в сфері регулювання потоків капіталу, цифровізації та інших пов'язаних з міжнародною електронною торгівлею процесів, які повинні зумовлювати цей розвиток.

Іншим критично важливим фактором для розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках є питання забезпечення вільного обміну інформацією. Необхідним є вироблення нових універсальних, прозорих та зрозумілих підходів, щодо регулювання обробки персональних даних, забезпечення їх відповідного захисту, а також безперешкодного обміну інформацією, що є основою розвитку цифровізації глобальних ринків товарів у послуг, а також фінансового ринку.

Удосконалення регуляторних підходів у сфері цифровізації в даний час відбувається в багатьох юрисдикціях, що може бути частково обумовлено складним і динамічним характером використання інформаційних технологій. Ключовим принципом розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках має стати досягнення балансу забезпечення вільного обміну інформацією та захищеності приватного життя, що в умовах сучасних реалій є складним завданням. Саме тому, майбутній розвиток цифрової торгівлі на глобальних ринках пов'язаний з фінансовим сектором та інноваційними технологіями.

References

Література

1. Desyatnyuk, O., Muravskiy, V., Shevchuk, O., Oleksiiv, M. (2022). Dual use of Internet of Things technology in accounting automation and cybersecurity. <i>12 th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)</i>, pp. 360–363, DOI: 10.1109/ACIT54803.2022.9913080. URL: https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85141153727&origin=resultslist&sort=plf-f.	1. Desyatnyuk O., Muravskiy V., Shevchuk O., Oleksiiv M. Dual use of Internet of Things technology in accounting automation and cybersecurity. <i>12 th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)</i>. 2022. P. 360–363. DOI: 10.1109/ACIT54803.2022.9913080. URL: https://www.scopus.com/record/display.uri?

2. Grimsley, S. (2021). The Importance of the Global Market and Global Trade: Role & Advantages. *Academy Study.com*. 2021. URL: <https://study.com/academy/lesson/the-importance-of-the-global-market-and-global-trade.html>.
3. Naumenko, M., Valiavska, N., Saiensus, M., Ptashchenko, O., Nikitiuk, V., Saliuk, A. (2020). Optimization Model of the Enterprise Logistics System Using Information Technologies. *International Journal of Management*, No. 11 (5), P. 54–64. URL: <http://www.iaeme.com/IJM/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=5>.
4. Penga, Y., Changqi, T. (2022). Can digital transformation promote enterprise performance? – From the perspective of public policy and innovation. *Journal of Innovation & Knowledge*, Vol. 7, № 3. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2444569X22000385>.
5. Sustainable Development Goals. The Sustainable Development Agenda. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
6. Biletska, L., Savych, V., Biletskyi, O. (2019). Svitovyi rynok. Mizhnarodna torhivlia. Teorii rynku. Ekonomichna teoriia. Politekonomiia, mikroekonomika, makroekonomika [World market. International trade. Market theories. Economic theory. Political economy, microeconomics, macroeconomics]. URL: https://pidru4niki.com/1584072038038/politekonomiya/ekonomichna_teoriya [in Ukrainian].
7. Mozghova, V. H. (2020). Instrumenty Internet-marketynhu ta yikh perevahy dlia suchasnykh ukrainskykh pidpriemstv [Internet marketing tools and their advantages for modern Ukrainian enterprises]. *Efektivna ekonomika = Efficient economy*, No. 14, P. 112–119 [in Ukrainian].
8. Oklander, M. A. et al. (2017). Tsyfrovyi marketynh – model marketynhu KhKhI storichchia: monohrafiia [Digital marketing is a marketing model of the 21st century: a monograph]. Ed. M. A. Oklander. Odesa. 292 p. [in Ukrainian].
9. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org>.
2. Grimsley S. The Importance of the Global Market and Global Trade: Role & Advantages. *Academy Study.com*. 2021. URL: <https://study.com/academy/lesson/the-importance-of-the-global-market-and-global-trade.html>.
3. Naumenko M., Valiavska N., Saiensus M., Ptashchenko O., Nikitiuk V., Saliuk A. Optimization Model of the Enterprise Logistics System Using Information Technologies. *International Journal of Management*. 2020. No. 11 (5). P. 54–64. URL: <http://www.iaeme.com/IJM/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=5>.
4. Penga Y., Changqi T. Can digital transformation promote enterprise performance? – From the perspective of public policy and innovation. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2022. Vol. 7, № 3. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2444569X22000385>.
5. Sustainable Development Goals. The Sustainable Development Agenda. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
6. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Світовий ринок. Міжнародна торгівля. Теорії ринку. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. 2019. URL: https://pidru4niki.com/1584072038038/politekonomiya/ekonomichna_teoriya.
7. Мозгова В. Г. Інструменти Internet-маркетингу та їх переваги для сучасних українських підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 14. С. 112–119.
8. Окландер М. А. та ін. Цифровий маркетинг – модель маркетингу XXI сторіччя: монографія. За ред. М. А. Окландера. Одеса, 2017. 292 с.
9. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org>.

10. Sloboda, A. O., Skorobohatova, N. Ye. (2020). Analiz vplyvu tsyfrovoi ekonomiky na konkurentni perevahy krainy [Analysis of the impact of the digital economy on the country's competitive advantages]. *Zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh fakultetu menedzhmentu ta marketynhu Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho" = Collection of scientific works of young scientists of the Faculty of Management and Marketing of the National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*, No. 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205846> [in Ukrainian].

10. Слобода А. О., Скоробогатова Н. Є. Аналіз впливу цифрової економіки на конкурентні переваги країни. *Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205846>.